

Yksityistielain kokonaisuudistus – mikä muuttuu?

Maanmittauspäivät 31.5.2017

Kaisa Kuukasjärvi, LVM

Aikataulu

- Lausuntokierros 1/2017 – 3/2017
- Lainsäädännön arviointineuvoston käsittely 6/2017
- Kuthanek-käsittely 6/2017

- Eduskuntaan syyskuussa 2017

Yksityistielaki on tärkeä monelle

- Yksityisteitä Suomessa yhteensä n. 360 000 km
  - Pysyvä asutus sekä vapaa-ajan asutus
  - Metsäautotiet

Muutostarpeita aiheuttavat:

- Laki yksityisistä teistä vuodelta 1962
  - Osauudistusten myötä heikentynyt rakenne ja selkeys
- Kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, elinkeinoelämän rakennemuutos, julkisen talouden niukkuus, uudet teknologiset ratkaisut, digitalisaatio
  - Osaaminen on vaarassa hävitä yksityisteiden varrelta
  - Yksityisteiden rahoitukseen tarvitaan kestäviä ratkaisuja
- Metsätalouden kuljetusten kasvava merkitys

Kokonaisuudistuksen tavoitteet

- **Sääntelyn sujuvoittaminen ja norminpurku**
  - Selkeä, mahdollistava ja moderni yksityistielaki, joka huomioi digitalisaatiokehityksen
- **Elinkeinoelämän kuljetusten ja yksityisteiden varrella sijaitsevan asutuksen edellyttämän liikkumisen turvaaminen**
  - Biotalous- ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeet
- **Uuden elinkeinotoiminnan syntymiseen ja yksityistienpidon ammattimaistumiseen kannustaminen**
  - Mahdollistamalla nykyistä laajemmin tienpidon ja hallinnon ulkoistamisen osakkailta muulle taholle
- **Kuntien tehtävien vähentäminen tielautakuntien lakkauttamisella**
  - Tehtävien siirrolla muille viranomaisille (MML, käräjäoikeudet, Luova) tavoitellaan lisäksi asiantuntemuksen parantumista yksityistieasioiden käsittelyssä
- **Omatoimisuuteen ja toimeliaisuuteen kannustaminen sekä hyötyjä maksaa -periaatteen korostaminen**
  - Ulkopuolisten yksityistien käytön lähtökohtaisen luvanvaraisuuden ja maksullisuuden selkeyttäminen
  - Mahdollistetaan laista poikkeaminen sopimuksella nykyistä useammin

Yleisiä huomioita lausuntokierroksesta

- Yhteensä noin 210 lausuntoa
- Yksityistielain uudistamiseen ja uudistuksen tavoitteisiin suhtauduttiin positiivisesti lähes kaikissa lausunnoissa
- Lakiehdotuksen selkeyttä ja otsikointia sekä tienpidon ammattimaisuuteen kannustamista kiiteltiin
- Lausunnoissa esitettiin kuitenkin useita täydennys- ja muutostarpeita
- Jonkin verran kritisoitiin lainvalmistelun kireää aikataulua

Lain nykyaikaistaminen ja selkeyttäminen

➤ Norminpurku

- Otsikoidaan pykälät, pyritään selkeään ilmaisuun ja rakenteeseen, selkeytetään käsitteistöä
- Poistetaan tarpeettomat ja vanhentuneet pykälät sekä karsitaan muun lainsäädännön kanssa päällekkäinen sääntely
- Säädetään vain välttämättömistä asioista
- Joustavoitetaan sääntelyä ja mahdollistetaan laista poikkeaminen sopimuksella nykyistä useammin
- Tiekunnan toimintaa ja kokouskäytäntöjä koskevien sääntöjen nykyaikaistaminen sekä sähköisten välineiden käytön mahdollistaminen mm. kokouskäytännöissä
- Moni sisällöllinen ratkaisu kaipaisi selkeyttämistä
  - Kaikkea epäselväksi koettua ei ole kuitenkaan mahdollista ratkaista laissa, vaan kyse on käytännön ongelmista ja arviointikysymyksistä.

Tielautakuntien lakkauttaminen

- MML:een kaikki ne tehtävät, jotka vain voidaan yksityistietoimituksessa suorittaa.
- Luovalle (nyk. AVI:n seuraaja) siirtyy uudelle virastolle pelkästään luontevimmat tehtävät esim. kokouksen koollekutsumiseen ja kadunpitovelvollisuuden arviointiin liittyen.
- Kunnille siirtyy muutama Luovalle lausuntoluonnoksessa hahmoteltu tehtävä, jota ne suorittavat nykyisinkin
- Muutama tehtävä poistetaan kokonaan tarpeettomana.
- Sellaiset tiekunnan päätökseen tehtävät moitteet, joita ei voida yksityistietoimituksessa ratkaista, siirtyvät käräjäoikeuteen muun yhteisölainsäädännön mukaisesti.
- Tiekunnille säädetään mahdollisuus oikaisumenettelyyn, minkä katsotaan vähentävän käräjäoikeuskäsittelyn tarvetta.
- Maakunnille ja kunnille mahdollisuus tarjota neuvontaa ja sovittelua
- Toimitusmenettelyihin kevennyksiä; tiekuntien perustaminen, yhdistäminen, jakaminen ja lakkauttaminen mahdollista myös tiekuntien päätöksellä

Asemakaava-alueella sijaitsevat yksityistiet

- Kuntia velvoitetaan antamaan tietoa asemakaava-alueella sijaitsevan yksityistien asemasta, asemakaavan mukaisen maankäytön toteutumisesta ja mahdollisen kadunpitovelvollisuuden alkamisesta.
- Lausuntoluonnoksessa esitetystä asemakaava-alueelle johtavan yksityistien kunnan hoitovastuusta luovutaan ja mahdollistetaan kunnan osallistuminen yksityistien tienpitoon tarvittaessa käyttömaksujen, tieosakkuuden sekä avustusten kautta.

Johtojen ja kaapeleiden sijoittaminen

- Tavoitetta menettelyn selkeyttämisestä ja helpottamisesta kannatetaan laajasti, ja asian antaminen tiekunnan toimivaltaan tien alueelle sijoitettavien johtojen osalta hyväksytään laajasti.
- Lausunnoissa pidettiin tieoikeuden määritelmän laajentamista ongelmallisena, mikä voisi johtaa hankaliin tulkintakysymyksiin.
- Luovutaan tieoikeuden määritelmän laajentamisesta, ja ratkaistaan asia kevyemmin antamalla tiekunnalle/tieosakkaille oikeus päättää tielle tulevista sähkö- ja viestintäjohdoista ja muiden rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden sijoittamisesta tien alueelle.

Avustukset

➤ Maakuntauudistus

- Avustuskriteerien uudistaminen

- Avustuskriteerinä vain perustettu tiekunta tai muu yhteisö sekä yksityistierekisterin ajantasaisuus sekä tiekuntien neuvonta ja opastaminen
- Muut kriteerit pois, maakunnille aito valinnanvapaus avustettaviin kohteisiin

- Maakuntauudistus:

- Yksityisteiden valtionavustusten jakaminen maakuntien pakollinen tehtävä (maakuntalain 6 § 1 mom.)
- Yksityistielossien avustaminen ja saariston yhteysalusliikenteen järjestäminen yhdistettäisiin yhdeksi kokonaisuudeksi

Muu rahoitus

➤ Hyötyjä maksaa -periaatteen korostaminen

- Maakunta / kunta / valtio mahdollista ottaa tarvittaessa tieosakkaaksi; valtiolle velvollisuus, kunnille ja maakunnille mahdollisuus
- Käyttömaksut
  - Ulkopuolisten yksityistien käytön lähtökohtaisen luvanvaraisuuden ja maksullisuuden selkeyttäminen
  - Käyttömaksujen keräämisen vaikeuteen hankala löytää ratkaisua laissa
  - Mahdollistetaan maksun kerääminen myös uusilla tavoilla
- Tiemaksut
  - Tieyksiköintiä koskeviin säännösten peruslähtökohtiin ei ole kaavailtu muutoksia
  - Mahdollistetaan eri tieyksiköt yksityistien eri osilla. Tällä edistetään tiekuntien yhdistymistä, yhteiskunnallisen toimijan ottamista tieosakkaaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa on kyse kevyen liikenteen väylästä. Myös sillat ja yksityistielossit tarvitsevat joissain tilanteessa eri tieyksiköinnin.
  - MML:n ohjeen mahdollinen päivitys

Erilaiset järjestäytymismuodot

- Joustavuus ja valinnanvapaus
- Tienpidon ammattimaistumiseen kannustaminen

- Lähtökohtana nykyinen tiekuntamalli modernisoituna, mutta otetaan huomioon erilaiset järjestäytymismuodot (osakeyhtiö, osuuskunta) mahdollistamalla tienpidon ulkoistaminen muulle ulkopuoliselle taholle
- Esimerkkinä osakkaiden muodostama osakeyhtiö
  - Osakkaille mahdollisuus valtuuttaa tienpidon ja hallinnon hoitaminen osakkaiden muodostamalle osakeyhtiölle
  - Yksityistielaissa ei kuitenkaan ratkaistaisi tien ja yhtiön suhteeseen liittyviä yksityiskohtia → osakkaiden oma harkinta ja päätökset
- Tienpidon ulkoistaminen olisi mahdollista myös esim. infraosuuskunnalle tai infrayritykselle
  - Kannustusta ns. tieisännöintipalveluiden kehittämiseen
- Maaseudun eri infrajärjestelmien (vesi-, jäte-, sähkö-,) ylläpitoon ja kehittämiseen tehokkuutta
- Luovutaan tienjaosta tienpidon yhtenä mahdollisena järjestämistapana

Muita muutoskohteita

- Mahdollistetaan säännöt; tiekunta voi ohi lain (kuten osuuskuntalaissa) sopia säännöissään laissa erikseen määritellyistä asiakohdista; joustavuutta tiekunnan toimintaan
- Laajempiin yhteenliittymiin kannustaminen, tiekuntien yhdistämiseen yksinkertaistusta; tehokkuutta tienpitoon ja uudenlaisen elinkeinotoiminnan mahdollistamista
- Mahdollisuus periä korvausta tien rakentamiskustannuksista tai muista investoinneista, niiden toteuttamisen jälkeen osakkaiksi tulleilta sekä muilta käyttäjiltä myös käyttömaksujen osalta
- Järjestäytymiseen ja hallinnollisen tiedon ylläpitoon kannustaminen